

مطابق قوانین بین المللی حقوق بشر، اسرائیل باید اقدامات بیشتری را برای تحصیل کودکانی که طی چهل سال آینده در مدارس این کشور درس می‌خوانند صورت دهد. بر اساس نرخ کنونی، حتی اگر بودجه سالانه یکسانی به مدارس تخصیص داده شود، اسرائیل نمی‌تواند شکاف میان سطح آموزشی اعراب و یهودیان را از میان ببرد. دکتر دفنا گولان رئیس کمیته رفع شکاف در دبیرخانه فنون تعلیم و تربیت وزارت آموزش و پرورش به "سازمان نظارت بر حقوق بشر" گفت: "اگر هر کسی کم و بیش سهم یکسانی از جامعه دریافت کند و توجهی به شکاف موجود نشود، ما در مواردی نظیر وضع فیزیکی مدارس، تعداد دانش آموزان در کلاس‌ها و سطح مهارت و آموزش معلمین هرگز موفق به رفع تفاوت‌ها نخواهیم شد." (۱۳) هنگامیکه "سازمان نظارت بر حقوق بشر" از دالیا اسپرینزاک از اداره بودجه و اقتصاد وزارت آموزش و پرورش پرسید آیا او گمان می‌کند شکاف میان سطح آموزشی اعراب و یهودیان هرگز بر طرف خواهد شد، وی گفت: "این بسیار مشکل است. نه من فکر نمی‌کنم. ... اما ما در مسیر صحیحی قرار داریم. انتظارات ما آنقدر بالا هستند که می‌توانیم در این مسیر به سرعت پیشرفت کنیم." (۱۴)

مقابله با نارسایی‌های آموزشی شهروندان عرب فلسطینی که در طی نسل‌های متعدد بر روی هم انباشته شده است نیازمند اقدامات اساسی و جدیدی از سوی دولت اسرائیل می‌باشد. کمک‌های یک‌جا مشکلی را حل نکرده بلکه نظیر یک چسب زخم عمل می‌کنند. حتی اگر بودجه یکسانی برای آموزش اعراب اختصاص یابد، بعلت میراث گذشته در عدم فراهم نمودن امکانات آموزشی مورد نیاز، کافی نخواهد بود. رفع این شکاف هم مستلزم کمک مالی و هم نیازمند اراده سیاسی است. اسرائیل باید متعهد به برابری همه ابعاد آموزش و پرورش بوده و دست به تغییرات ساختاری در این زمینه زده و نظام آموزشی را برای اطمینان از انجام این تغییرات تحت نظارت قرار دهد. بطور خلاصه اسرائیل باید برابری را نهادینه کند.

مادامیکه این شکاف وجود دارد، اعراب فلسطینی خود را شهروند تمام عیار اسرائیل نخواهند احساس کرد. یک دانش آموز کلاس یازدهم دبیرستان به "سازمان نظارت بر حقوق بشر" گفت: "هیچ توافقی بین آنچه به (دانش آموزان یهودی) و آنچه به ما داده می‌شود وجود ندارد. من در نامه‌ای برای دوستم در غزه نوشتم: "ما برای آرزو کردن و کار کردن باید هزینه بدهیم. این بسیار مشکل است که بتوانیم آرزوهای خود را در این کشور محقق کنیم. این کشور ما بشمار نمی‌آید. ما همچون مهمان هستیم. و البته مهمان عزیز نیستیم.""

(۱۵)

اعراب فلسطینی اقلیت قابل توجهی در میان شهروندان اسرائیل به شمار می آیند. آنها ۱۸/۷ درصد از جمعیت این کشور و تقریباً یک چهارم کودکانی که به سن مدرسه رفتن رسیده‌اند را تشکیل می دهند. (۱۶) از این میزان ۸۰ درصد مسلمان بوده (شامل بادیه نشینان و تعداد کمی شیرکاسیان)؛ یک دهم مسیحی و تعداد کمی دروزی که پیروان یک مذهب توحیدی متعلق به اواخر قرن دهم و اوایل قرن یازدهم هستند می باشند. (۱۸)

تعهدات اسرائیل بر اساس حقوق ملی و بین الملل

یادگیری یک حق جهانی است که توسط حقوق بین الملل به رسمیت شناخته شده است. پیمان بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نیز کنوانسیون حقوق کودک که اسرائیل عضو آنها می باشد، تضمین کننده حق آموزش و یادگیری می باشند. بیانیه جهانی حقوق بشر نیز بر چنین حقی صحنه گذارده است. بر اساس این معیارهای قانونی و بین المللی باید از حق آموزش بدون تبعیض‌های مبتنی بر نژاد، رنگ پوست، جنسیت، زبان، دین، ریشه ملی یا اجتماعی، مالکیت یا ولادت بهره مند شد. بر اساس کنوانسیون ضد تبعیض آموزش و پرورش که نود کشور دنیا عضو آن هستند و اسرائیل نیز در سال ۱۹۶۱ آن را به تصویب رسانده است، چنانچه اسرائیل دارای دو نظام آموزشی مجزا برای اعراب و یهودیان است، برای هر دو معیارهای آموزشی یکسان بکار گرفت و شرایط همگونی را مهیا کند.

اگر چه قانون اساسی اسرائیل مشخصاً حق آموزش و پرورش را به رسمیت نمی شناسد اما قوانین عرفی بطور موثری به این حق جامه عمل می پوشانند. (۱۹) اما چنین قوانینی که مدارس را از اعمال تبعیض منع می کنند بطور مشخص مانع اعمال تبعیض توسط دولت نمی شود. دادگاه‌های اسرائیل باید از این قوانین و یا از اصول کلی‌تر برابری برای مقابله با تبعیض‌های آموزشی علیه اعراب فلسطینی استفاده کنند.

در این گزارش لغت "کودک" به هر کسی که زیر سن ۱۸ سال است قرار دارد اطلاق می شود. بند یک کنوانسیون حقوق کودک، کودک را "هر انسان زیر ۱۸ سال تعریف می کند. (۲۰) قوانین اسرائیل مطابق قوانین بین المللی این دوره را تا

پایان سن ۱۸ سال می‌داند.

روش شناسی و دامنه

این گزارش بر اساس تحقیقی تهیه شده است که در ماه نوامبر و دسامبر ۲۰۰۰ در اسرائیل انجام شده است. (۲۱) در این مدت "سازمان نظارت بر حقوق بشر" بیست و شش مدرسه را مورد بازدید قرار داد که عبارت بودند از: یهودی و عرب، کودکستان و دبستان و دبیرستان، موسسات اصلی آکادمیک و آموزش های استثنایی و حرفه ای. تقریباً همه این مدارس دولتی بودند. اما ما چند مدرسه نیمه خصوصی را در مناطقی که این گونه مدارس نقش مهمی در آموزش اعراب فلسطینی دارند نیز مورد بازدید قرار دادیم. (۲۲) ما به مدارس مناطق شهری و روستایی رفتیم: مدارس شهری که عمدتاً هم دانش آموزان عرب و هم دانش آموزان یهودی را در بر می گیرند، مدارس شهری که عمدتاً یا دانش آموز عرب و یا دانش آموز یهودی دارند، مدارس بادیه نشینان شمال و جنوب اسرائیل که بخشی از نظام آموزشی اعراب محسوب می شود، و در مناطق به رسمیت شناخته شده و به رسمیت شناخته نشده قرار دارند و بالاخره مدارس یهودی در شهرهایی که جمعیت زیادی از مهاجران را در خود جای داده اند.

در این مدارس ما با دانش آموزان، معلمین (از جمله معلمین عربی، عبری، انگلیسی، آموزش استثنایی، جغرافی، تاریخ و موضوعات حرفه‌ای)، مدیران، مربیان، متخصصین گفتار درمانی، متخصصین روخوانی، روانشناسان و مددکاران اجتماعی مصاحبه کردیم. ما دانش آموزان پسر و دختر، روسای شوراهای دانش آموزی، موسیقیدان و دانش آموزان معلول را مورد مصاحبه قرار دادیم. ما کلاس‌ها، اتاق‌های کارکنان، دفاتر، دستشویی‌ها، و در صورت وجود کتابخانه‌ها، زمین‌های بازی، سالن‌های ژیمناستیک، تالارهای هنر، آزمایشگاه‌های علمی، لابراتوارهای کامپیوتر و استودیوهای تولید را مورد بازدید قرار دادیم. ما همچنین با اولیا، معلمین و دانش آموزان در خارج از محیط مدرسه مصاحبه کرده و با دانشجویان دانشگاه بدوی نیز درباره دوران تحصیلات پیش از دانشگاه گفت و گو کردیم.

اسامی همه دانش آموزان به منظور حفاظت از زندگی خصوصی آنها تغییر داده شده است. بیشتر معلمین و کارکنان مدارس نیز خواستار عدم انتشار

نامهایشان شدند و مدیران مدارس نیز از ما خواستند نامی از مدارس آنها
نبریم .

در وزارت آموزش و پرورش ما با مسئولین آموزشی اعراب از جمله رئیس
دپارتمان آموزش عرب ' مدیر برنامه ریزی درسی اعراب' و بازرسان موضوعات
درسی منحصر به اعراب نظیر تاریخ عرب و زبان و ادبیات عربی مصاحبه کردیم.
ما همچنین با اشخاصی در اداره اقتصاد و بودجه این وزارتخانه' دبیرخانه
فنون آموزشی' روسای ادارات منطقه‌ای ناصره و حیفا و در بُرسبع با یک مقام
مسئول امور آموزش و پرورش گفت وگو کردیم . علاوه بر این ما با پژوهشگران
اداره مرکزی آمار اسرائیل (۲۳) و کارکنان عرب و یهودی سازمان‌های
غیردولتی متعددی ملاقات کردیم .

در سال تحصیلی ۲۰۰۰ - ۱۹۹۹، تعداد ۳۴۰۷ مدرسه دبستان و راهنمایی در
اسرائیل وجود داشت. (۲۴) بیست و شش مدرسه‌ای که ما بازدید کردیم یک نمونه
علمی محسوب نمی‌شود، اما ما تلاش کردیم از مدارس مناطق گوناگون و سطوح
مختلفی بازدید کنیم. به این ترتیب ما تا جای ممکن اطلاعات خود را که از
طریق مشاهدات دست اول و مصاحبه‌های مستقیم بدست آوردیم با اطلاعات آماری
سراسر کشور که عمدتاً توسط وزارت آموزش و پرورش و اداره مرکزی آمار
اسرائیل تهیه شده بود تکمیل کردیم . تناقض‌های میان اطلاعات بدست آمده از
منابع گوناگون نیز قید شده است . "سازمان نظارت بر حقوق بشر" در هنگام
نوشتن گزارش خود از آخرین اطلاعات موجود بهره جسته است . در برخی موارد
اطلاعات آماری شامل مدارس بیت المقدس شرقی می‌شود که زیر نظر وزارت آموزش
و پرورش اسرائیل بوده و توسط آرژانس امداد و اشتغال پناهندگان فلسطینی
خاور نزدیک که وابسته به سازمان ملل متحد می‌باشد اداره می‌شوند. مواردی
که اطلاعات بیت المقدس شرقی را در بر نمی‌گیرد نیز در زیرنویس‌ها قید شده
است. (۲۵)

در میان مدارس عرب، بادیه نشینان منطقه نقب، بخصوص در روستاهای
به رسمیت شناخته نشده در شرایطی بسیار بدتر از آنچه در این گزارش آمده
است قرار دارند. (۲۶) بعلت تعداد کم بادیه نشینان (کمتر از ۲۱۰۰ نفر در
هر پایه تحصیلی) (۲۷) وضعیت خاص آنها در آمار کل جمعیت اعراب فلسطینی
پنهان است . بنابراین هر جا که آماری از بادیه نشینان نقب در دسترس بود
در این گزارش مورد تاکید شده است .

این گزارش به بررسی تبعیض علیه یهودیان سفاردیک، میزراهی و یا اتیوپیایی نمی پردازد. تبعیض در دانشگاه ها و یا تبعیض‌هایی که در بیت المقدس شرقی وجود دارند نیز در این گزارش مطرح نشده اند. (۲۸)

اصطلاحات

اصطلاحاتی که درباره شهروندان عرب اسرائیلی بکار می روند بسیار سیاسی شده هستند. واژه "عرب اسرائیلی" که توسط دولت اسرائیل بکار برده می شود بطور فزاینده‌ای از سوی افراد رد شده و در مقابل واژه "عرب فلسطینی" استفاده می شود. (۲۹) بسیاری از دروزی‌ها و بدوی‌های اسرائیل، نه همه آنها، هویت خود را عرب فلسطینی و یا عباراتی مشابه آن ذکر می کنند. (۳۰) در مواردی که در این گزارش "شهروندان عرب فلسطینی اسرائیل" و یا "اعراب فلسطینی" بکار برده می شود این ناشی از این است که بیشتر مردمی که مورد مصاحبه قرار گرفتند خود را این گونه معرفی کردند. اما این نکته قابل ذکر است که برخی از کسانی که عرب تبار بودند نیز خود را فلسطینی ندانسته و این واژه بکلی رد کردند.

در این گزارش از مدارس بعنوان "عرب" و "یهودی" یاد شده است. این واژگان منطبق با ارجاعات نشریات دولتی انگلیسی زبان و سایر منابع به مدارس اسرائیل با عناوین "مدارس عبری" و "مدارس عرب" می باشد. سازمان نظارت بر حقوق بشر" به دو علت از لغت "یهودی" استفاده کرده است. اول آنکه این یکی از ترجمه‌های لغت "عبری" است و دیگر آنکه قرینه لغت "عرب" می باشد. ما کلمات "مدارس عرب" و "آموزش عرب" را بکار بردیم زیرا هم از سوی اعراب فلسطینی و هم از سوی یهودیانی که مورد مصاحبه قرار گرفتند استفاده شدند.